

drevo. V strašnem trpljenju so bile upravičene besede o vélikem petku in o semenu izkrvavelega naroda.

Prišla je prva Jugoslavija in z njo upravičeno upanje, da je narodu zagotovljen obstanek. Začetek je bil resnično lep: slovenski uradni jezik, slovenske šole, slovenska univerza, dobre učne knjige, ustaljen pravopis, nesluten razmah lepe knjige. A kmalu je čudna zaslepljenost jela poniževati slovenski jezik v narečje in ga trpiti z neslovenskimi besedami. Uspela ni, kako bi neki! A jezik je pri tem trpel škodo, narod pa trošil moči za nepotreben boj. In moči so bile potrebne za tisto, kar je prihajalo. Na obzorju je vstajal vihar, ki ga svet še ni videl strahotnejšega. Znova se je postavilo vprašanje: biti ali ne biti. Sovražnik je hotel izpodkopati korenine našemu življu, iztrebiti ljudstvo in jezik. A glej čudež: ko je prihrula vihra, se narod ni uklonil, prvič v slovenski zgodovini je ponosno vrgel zavojevalcu v obraz: streti me moreš, ukloniti nikdar...!

Tako smo navsezadnje gospodarji na svoji zemlji. Upajmo, da je bila to zadnja v dolgi vrsti preizkušenj. Zares čudovita zgodba o majhnem narodu, ki ni hotel umreti. »Močan si, o slovenski narod! Tisoč in pet sto let krvaviš, izkrvavel nisi! Narod mehkužnik bi dušo izdihnili, še sveče bi mu ne žgali, še bilj bi mu ne peli — ti pa, tisočkrat ranjen, v trpljenju utrjen, ti komaj zmaješ z rameni pod težko sovražno pestjo in praviš: Nikarte, ta burka je stara že tisoč let!«

Vsak omikan narod si ustvari knjižni jezik, posodo, ki vanjo izliva čustva in misli, da se ne izgube, marveč ohranijo poznejšim rodovom. Danes se nam vidi naravno in samo ob sebi razumljivo, da imamo prav takšen in ne drugačen knjižni jezik, a njegova zgodovina nas pouči, kako dolg in težaven je bil razvoj. Jasno je, da mora začetnik knjižnega jezika zajeti svojo domačo govorico. Ni pa dovolj, da sam uporablja ta jezik; za njim morajo povzeti pisavo še drugi, da postane občna raba. Zategadelj pri nas ni postala knjižni jezik slovenščina Brižinskih spomenikov ali Stiškega rokopisa, marveč Trubarjev jezik, ker so po njem pisali vsi protestanti in še stoletja za njim drugi pisci.